

این شماره تقدیم می‌شود به ساخت

شهید سردار
سید مهدی موسویویژه نامه جنگ رمضان | شماره ۷۵
چهارشنبه ۳۰ اردیبهشت ۱۴۰۵جبهه
انرژیکاری از اندیشکده نفت و انرژی
و گروه تحلیلی پتروپال

سرمقاله

پاور سیبری ۲، هرمز و بازآرایی جغرافیای سیاسی انرژی

پوتین و شی از بن بست گازی عبور می‌کنند؟

صورت امضای توافق، ساخت خط لوله‌ای در این مقیاس معمولاً ۳ تا ۵ سال زمان می‌برد و نیازمند سرمایه‌گذاری چند ده میلیارد دلاری است. بنابراین اثر آن فوری نخواهد بود. بازارهای کوتاه‌مدت همچنان تابع تحولات میدانی در خلیج فارس خواهند بود.

در نهایت، آنچه تعیین‌کننده است نه فقط ظرفیت ۵۰ میلیارد مترمکعبی، بلکه فرمول قیمت و میزان انعطاف قرارداد است. اگر چین موفق شود قیمت را در سطوح پایین تثبیت کند، برنده اصلی معامله خواهد بود. اگر روسیه بتواند قیمت را به نفت یا شاخص‌های منطقه‌ای با کف قیمتی مناسب متصل کند، بخشی از درآمد ازدست‌رفته اروپا را جبران خواهد کرد.

بازار جهانی انرژی اکنون در نقطه‌ای ایستاده که خطوط لوله زمینی دوباره اهمیت ژئوپلیتیک پیدا کرده‌اند. پاور سیبری ۲ می‌تواند بخشی از بن بست گازی روسیه را بشکند و برای چین حاشیه امنیت ایجاد کند. اما این پروژه نه جایگزین کامل LNG خواهد شد و نه به‌تنهایی می‌تواند تنش‌های خلیج فارس را خنثی کند.

آنچه در حال شکل‌گیری است، بازآرایی آرام اما عمیق نقشه انرژی اوراسیاست؛ جایی که هر مترمکعب گاز، دیگر فقط یک کالا نیست، بلکه یک ابزار قدرت است. ♦

کشتی و امنیت تنگه‌هاست، خط لوله یک مسیر زمینی نسبتاً پایدار فراهم می‌کند. اگر پاور سیبری ۲ عملیاتی شود، چین می‌تواند بخشی از وابستگی خود به LNG خاورمیانه، استرالیا و حتی آمریکا را کاهش دهد؛ نه به معنای حذف کامل، بلکه کاهش نقش حیاتی آن در دوره‌های بحران. از سوی دیگر، روسیه نیز از این توافق سود راهبردی می‌برد. پیش از جنگ اوکراین، صادرات گاز روسیه به اروپا سالانه بیش از ۱۵۰ میلیارد مترمکعب بود. اکنون بخش بزرگی از آن بازار از دست رفته است. اگر ۵۰ میلیارد مترمکعب از طریق پاور سیبری ۲ جذب چین شود، روسیه برای حدود یک‌سوم تا نیمی از گاز مازاد خود مسیر جایگزین پیدا می‌کند. این موضوع فشار مالی بر شرکت گاز پروم و بودجه فدرال روسیه را تا حدی کاهش می‌دهد.

اما آیا این توافق می‌تواند از فشار ناشی از محدودیت تنگه هرمز بکاهد؟ پاسخ کوتاه این است: تا حدی، اما نه کامل. بازار جهانی انرژی به هم پیوسته است. حتی اگر چین واردات LNG خود را کاهش دهد، اروپا و سایر بازارها همچنان به LNG غرب آسیا نیاز خواهند داشت. با این حال، کاهش تقاضای چین برای LNG می‌تواند رقابت برای محموله‌های آزاد را کمتر کند و فشار قیمتی را در بازار آسیا تخفیف دهد. در نتیجه، بخشی از اثر روانی و قیمتی بحران هرمز تعدیل می‌شود.

نکته مهم دیگر زمان‌بندی است. حتی در

را به محدوده حدود ۸۵ تا ۹۰ میلیارد مترمکعب در سال می‌رساند. چنین سطحی از تجارت، روسیه را به یکی از بزرگ‌ترین تأمین‌کنندگان خط لوله‌ای چین تبدیل خواهد کرد.

اما چرا این پروژه تا امروز نهایی نشده بود؟ پاسخ در یک کلمه خلاصه می‌شود: قیمت. چین به عنوان خریدار بزرگ، تمایل دارد گاز خط لوله را با تخفیف قابل توجه و فرمولی نزدیک به قیمت داخلی خود دریافت کند. روسیه نیز پس از کاهش صادرات به اروپا، نیازمند بازار جایگزین است، اما نمی‌خواهد با قیمت‌های بسیار پایین، درآمد ارزی خود را قربانی کند. اختلاف بر سر فرمول قیمت‌گذاری و نحوه تقسیم ریسک نوسانات، مانع اصلی توافق بوده است.

حال اگر این گره باز شود، اثر آن تنها به روابط مسکو و پکن محدود نخواهد بود. در شرایطی که تردد از تنگه هرمز محدود شده و صادرات LNG قطر با عدم قطعیت روبه‌روست، چین به عنوان بزرگ‌ترین واردکننده انرژی جهان، با ریسک تأمین روبه‌روست. حدود ۲۰ درصد تجارت جهانی نفت و بخش قابل توجهی از صادرات LNG قطر از این مسیر عبور می‌کند. هرگونه اختلال طولانی، به‌طور مستقیم بر بازار آسیا فشار وارد می‌کند.

در چنین فضایی، گاز خط لوله روسیه برای چین تبدیل به یک «بیمه انرژی» می‌شود. برخلاف LNG که وابسته به مسیرهای دریایی، بیمه

♦ | در شرایطی که بازار جهانی انرژی هم‌زمان با تنش‌های خلیج فارس و محدودیت تردد در تنگه هرمز با نااطمینانی روبه‌روست، سفر ولادیمیر پوتین به چین می‌تواند حامل یک توافق گازی راهبردی باشد؛ توافقی که اگر نهایی شود، نه تنها معادلات صادرات گاز روسیه را تغییر می‌دهد، بلکه بر بازار LNG آسیا و حتی اثر اهرمی تنگه هرمز نیز تأثیر خواهد گذاشت. محور این تحولات، خط لوله پاور سیبری ۲ با ظرفیت اسمی ۵۰ میلیارد مترمکعب در سال است.

عدد ۵۰ میلیارد مترمکعب صرفاً یک ظرفیت روی کاغذ نیست. برای درک ابعاد آن کافی است بدانیم این حجم تقریباً معادل ۴۵ تا ۵۰ میلیون تن LNG در سال است. این میزان، در مقیاس واردات چین، رقم بسیار بزرگی محسوب می‌شود. واردات کل LNG چین در سال‌های اخیر در محدوده ۶۵ تا ۷۵ میلیون تن در نوسان بوده است. بنابراین اگر پاور سیبری ۲ به ظرفیت کامل برسد، می‌تواند معادل حدود دو سوم واردات LNG فعلی چین را پوشش دهد.

همین جاست که اهمیت راهبردی پروژه روشن می‌شود. در حال حاضر صادرات گاز روسیه به چین از طریق خط لوله «پاور سیبری ۱» حدود ۳۸ میلیارد مترمکعب در سال هدف‌گذاری شده است. اضافه شدن ۵۰ میلیارد مترمکعب دیگر، حجم تجارت گازی دو کشور را عملاً بیش از دو برابر می‌کند و آن

ژئوپلیتیک انرژی

افزایش عبور کشتی‌ها هم‌زمان با طرح قطعنامه هرمز در شورای امنیت

دست‌کم ۵۴ فروند کشتی از این مسیر عبور کرده‌اند؛ در حالی که این تعداد در هفته پیش از آن ۲۵ فروند بود. به این ترتیب، حجم عبور و مرور در مدت یک هفته بیش از دو برابر شده است. به نوشته لویدز لیست، بخشی از این افزایش به عبور ۱۰ کشتی چینی از تنگه هرمز مربوط بوده است؛ موضوعی که می‌تواند نشانه‌ای از تداوم تعاملات تجاری ایران با شرکای آسیایی، حتی در فضای محاصره دریایی و محدودیت‌های عملیاتی، تلقی شود. در مجموع، هم‌زمانی تلاش برای تدوین قطعنامه بین‌المللی درباره آزادی ناوبری با افزایش محسوس تردد کشتی‌های مرتبط با ایران، نشان می‌دهد که تنگه هرمز همچنان نه فقط یک گلوگاه انرژی، بلکه صحنه‌ای برای رقابت بر سر مشروعیت، دسترسی و قواعد حکمرانی دریایی است.

هم‌زمان با تداوم تنش‌ها در پیرامون تنگه هرمز، نشانه‌هایی از شکل‌گیری تحرک دیپلماتیک در سطح بین‌المللی و نیز تغییر در الگوی تردد دریایی در این آبراه راهبردی مشاهده می‌شود. براساس ادعای الجزیره، ۱۳۰ کشور پیش‌نویس قطعنامه‌ای را در شورای امنیت سازمان ملل امضا کرده‌اند که بر حفاظت از آزادی ناوبری در تنگه هرمز و مناطق پیرامونی آن تأکید دارد. طرح چنین پیش‌نویسی، در صورت تأیید، می‌تواند بیانگر تلاش برای بین‌المللی‌سازی بیش از پیش مسئله امنیت کشتیرانی دریکی از مهم‌ترین گلوگاه‌های انرژی جهان باشد. در همین حال، داده‌های منتشرشده از سوی لویدز لیست حاکی از آن است که ترافیک عبوری مرتبط با ایران در تنگه هرمز طی هفته گذشته افزایش معناداری داشته است. براساس این گزارش، در فاصله ۱۱ تا ۱۷ مه،

زیرساخت انرژی

فعال سازی مسیر جاسک؛ تنوع بخشی به مبادی صادرات نفت ایران

میلیون بشکه ظرفیت ذخیره‌سازی، امکان مدیریت بهتر جریان صادرات و تنظیم عملیات بارگیری را فراهم می‌سازد.

اهمیت جاسک تنها به یک پایانه جدید صادراتی محدود نمی‌شود، بلکه به نقش آن در تنوع بخشی به مبادی فروش نفت ایران بازمی‌گردد. در سناریوهای پرریسک، از جمله تشدید تهدیدات علیه خا رک یا اختلال در مسیرهای سنتی صادرات، جاسک می‌تواند به عنوان مبدأ دوم صادرات نفت ایران عمل کند و بخشی از ریسک تمرکز زیرساختی را کاهش دهد. از این منظر، فعال شدن دوباره این مسیر را می‌توان نه صرفاً یک رویداد عملیاتی، بلکه بخشی از راهبرد بلندمدت ایران برای افزایش تاب‌آوری صادراتی، پراکندگی جغرافیایی زیرساخت‌ها و کاهش آسیب‌پذیری در برابر شوک‌های ژئوپلیتیکی دانست.

آغاز بارگیری نفت از بندر جاسک را می‌توان یکی از مهم‌ترین تحولات اخیر در آرایش صادراتی ایران دانست؛ تحولی که از منظر زیرساختی، ظرفیت مانور تهران برای حفظ جریان صادرات در شرایط پرریسک منطقه‌ای و محاصره دریایی را افزایش می‌دهد. براساس گزارش‌های منتشرشده، ایران در کنار تداوم بارگیری از جزیره خارک، از روز گذشته صادرات نفت از بندر جاسک را نیز آغاز کرده است؛ اقدامی که نشانه‌ای از پایداری تولید و حفظ انعطاف عملیاتی در زنجیره صادرات نفت ارزیابی می‌شود.

نفت بارگیری‌شده در جاسک از طریق خط لوله گوره. جاسک به این پایانه منتقل می‌شود؛ مسیری راهبردی که امکان انتقال نفت خام را بدون عبور از تنگه هرمز در داخل خاک ایران فراهم می‌کند. این خط لوله دارای ظرفیت انتقال روزانه یک میلیون بشکه نفت است و همچنین با برخورداری از حدود ۱۰

خبرخوان

● آمریکا ۱۹ نفتکش ایرانی دیگر را تحریم کرد
تانکر ترکرز: دفتر کنترل دارایی‌های خارجی وزارت خزانه‌داری آمریکا تحریم‌هایی را علیه ۱۹ نفتکش مرتبط با ایران اعمال کرد.

● افزایش ۹ هزار مگاواتی تولید برق ایران
وزیر نیرو: امسال حدود ۹ هزار مگاوات به ظرفیت تولید برق اضافه شده که این میزان تقریباً معادل ظرفیت برق کشور عراق است.

● کاهش قیمت بنزین با پاچه‌خواری مالیاتی
بلومبرگ: دولت ترامپ در حال بررسی تعلیق مالیات فدرال بنزین (۱۸.۴ سنت) و گازوئیل (۲۴.۴ سنت به ازای هر گالن) برای کاهش فشار قیمت سوخت ناشی از بحران انرژی است. این طرح به صورت موقت و با هماهنگی کنگره مطرح شده و در صورت بهبود شرایط بازار، بازگشت تدریجی مالیات‌ها پیش‌بینی می‌شود.

چند فاز از پارس جنوبی هدف قرار گرفته است؛ جایی که امروز فرزندان این سرزمین در صنعت نفت، شبانه‌روز برای جبران خسارت‌ها و بازگرداندن تولید در تلاش‌اند. در این میان، سهم ما ساده اما مؤثر است: کمی کمتر مصرف کنیم. کاهش دمای خانه‌ها. خاموش کردن وسایل گرمایشی در فضاهای بلااستفاده و توجه بیشتر به مصرف گاز. یک اقدام کوچک از هر خانه، یک همراهی بزرگ برای کشور.

#یک شعله کمتر